

Излази сваког четвртка у недјељу

Дијена за Аустро-Угарску: на годину К 3.20 на по године К 1.80 на четврт. год. К —.80
За друге земље: на годину 5 круна. Поједини бројеви 10 пот.

СРПСКО КОЛО

НАРОДНИ ЛИСТ

Огласи рачунају се по цјеновнику. Ако се више од три пута увршују, рачунају се јефтине.

Уредништво се налази у Николићевој улици бр. 8. Писма се шаљу уредништву „СРПСКОГ КОЛА народног листа“. Рукописи се не враћају.

Издаје: Друштво „Српско Коло“ (д.-д.)

Уређује: Уредништво „Србобрана“

Бан Томашић и Срби.

Да споразум српско-хрватске коалиције са грофом Куеном није ништа донио осим обуставе прогонства Срба, сваки прави Србин морао би рећи: доста је и то за овај пут последије страшне прошле двије године.

Ми знамо, да Раух и његова влада нису признавали Срба, па су нас и вјешалима хтјели пригнати, да се одречемо српског имена. Једина странка међу Хрватима, која је била уз њега, јест странка Франкова, која нас не признаје, зове нас Власима, Цинцарима, Мартолозима, она иста која је 1902. у Загребу рушила српске домове и убијала Србе за тако званих „крвавих септембарских дана.“

Тако је било за Рауха.

Прве ријечи бана Томашића, које је изрекао у великом саборском говору 19. марта 1910. гласиле су по стенографском записнику овако:

„Прије него сам се освједочио, да ће ме пратити повјерење већине представништва (сабора) хрватскога и *српскога народа*“....

Ту су бана прекинули франковачки посланици, дерући се, да нема српског народа.

На то је бан још једном поновио исте те ријечи:

„Прије него сам стекао увјерење, да ће ме пратити повјерење представништва хрватског и *српског народа*, нисам хтио примити тога мјеста односно стављене ми понуде“.

Дакле, првима ријечима у сабору он је намјерно чврсто изјавио, да признаје српски народ као хрватски.

Даље у свом говору, бранећи проширење изборног права од франковаца, који галаме, да је то проширење на штету Хрвата, а на велику корист Срба, рекао је бан ово, од ријечи до ријечи:

„Ја као Хрват дужан сам свом хрватском народу — и радо сам му то дужан — да поштено пазим, да не буде неправедно прикраћен српским пучанством; али сам исто тако дужан и српском народу зајамчити она права, која га спадају у оквиру народних и земљописних прилика, у којима живи, и која одговарају његовој снази.

Бог је створио један, Бог је створио други народ. Већ пред тисућу година говори се на овом подручју о хрватском и српском народу. (Франковци приговарају). Врло је тешко, господо, расправљати с њим, који себи што год забије у главу, па силом хоће, да му то други вјерују. Ја сам казао, да је већ пред тисућу година у овим замљама живио хрватски и српски народ под тим именом (Франковци опет приговарају). Ја не обичајем никад тврдити оно за што немам доказа, те сам за сваку своју тврдњу вољан доказ пружити. Грчки писац Занарас пише о Хрватима и Србима пред добрих 800 година ово: „Народ Хрватâ, које неки и Србима зову“. А други грчки писац Сцилицес у оној старини пише: „Срби, које неки и Хрватима зову“.

Дакле се по том види, да су оvdје били и Срби и Хрвати у оној давнини“.

У саборској сједници, дне 22. марта рекао је бан опет на изазивања франковачка ово:

„Високи саборе! Нека господа заступници спотакла су се о моје становиште о одношају Срба и Хрвата. Ја се оvdје сад, пошто је вријеме поодмакло, нећу потанко тим питањем бавити, него хоћу само једно да нагласим: Није моје наглашавање хрватског и српског народа *ad captandam benevolentiam* Срба (ове латинске ријечи значе: да се улагодим Србима) него је мојему наглашавању хрватског и српског народа само тај разлог, што хоћу да получим народно јединство. А како могу то народно јединство получити? Ја морам најприје рећи што мислим под тиме народним јединством. Ја под народним јединством сматрам то, да је народ обузет једном политичком мисли, да је народ обузет мишљу заједнице ове домовине и љубављу спрам ње и да је вољан, да се бори за њу и њезина права. *Ако пак један дио нашега народа хоће да се зове Србином — не зато, јер му то вјера налаже, него јер му цијело његово биће, јер му свака жилица у његову тијелу шапуће, да је Србин — онда ће му Хрват, који хоће, да се с њиме заједно бори, допустити, да се зове како хоће. Прави политичар неће рећи „браћа грчкоисточњаци“ — и онда, ако знаде да ће тиме осјећај те браће повриједити. Ово је разлог, зашто ја велим*

Чувајте и остављајте сваки број овога листа, јер ће вам требати и последије, да га читате.

народ хрватски и српски“, а зашто не велим другачије, јер ми је до ствари, а није до имена. (Франковац др. Карло Бошњак виче: Е сад је настало српско вријеме). Јест, у том је правцу српско вријеме, ако хоћете. И у овом правцу ћу рећи са пјесником српским: „Ако поштено не могу живјети, да ми барем поштен остане српски гроб“ — наиме, у оном смислу, како сам га разложио, мислим „српски гроб“.

Овако је говорио у сабору бан Томашић. Говорио је не само као бан, јер до сад ниједан бан није овако топло о Србима говорио, него као прави брат Хрват. Братскије и искреније ријечи нисмо могли очекивати.

Тако Томашић. А како је Раух мислио, говорио о Србима и шта им је чинио, што је крвавим масницама уписано у српска срца. И тај Раух био је радикалима добар, они жале за њим, а самосталци су им издајице, јер су склопили споразум с оваквим баном, као што је Томашић.

Да, да, али радикалима је прече радикалство но Српство. И за то што им је Векерле обећао помоћ да остану на власти у српској автономии, био им је добар српски крвник Раух.

Али ако је радикалским вођамо прече радикалство од Српства, нама и народу српском најпрече је Српство. Тешко странци, којој је њезин интерес пречи од интереса цијела народа. Та најпослије не ће добро проћи. За то се и радикалима примичу задњи часови и самртнички ропец почиње већ да их дави. Не ће Српство заплакати за њима, нека буду сигурни о том и нека умиру с миром.

Проширење изборног права.

Наша тешка рана, највећи узрок нашој слабости у борби с Мађарима, разуме се осим домаћих изрода, било је то, што је мало људи у Хрватској имало изборно право. Макар вође народне биле најпоштенији и најпаветнији људи, они нису могли због тога ништа за земљу урадити, што је било уз нос Мађарима. Нису могли, јер нису имали јаког ослонаца у народу. Да то растумачимо.

До сад је у земљи имало право гласа нешто преко 40.000 људи. Од тога можемо рачунати 25, а највише 30 хиљада људи од владе слободних. Али да су барем ти слободни једнако раздјељени по свима котаревима. Но нису. Већина од тих слободних отпадала је на Срем и Славонију, ма да је у њима становника мањина. У горњим крајевима је у мало котарева била већина јака људи слободних, у већини котарева је та већина слободних људи била слаба, а у великом броју котарева било је више неслободних изборника него слободних.

Да узмемо пример. Ириг у Срему има од прилике 1000 изборника. Од тога ће бити слободних 850. Вргинмост у жупанији загребачкој има 83 изборника, а од тога слободних око 35, и то само 9 ратара међу њима. Оних 48 су чиновници, што активни, што пензионирани.

Таквих котарева, као што је Вргинмост, има још у горњим крајевима. Како ћеш онда водити борбу у таквим котаревима. Влада притисне чиновнике. Ако нису људи посве јуначни, они се повију и она има већину и без других изборника. У многим опет котаревима треба влади задобити само неколико изборника слободних, па уз чиновнике има већину. Неком запрети одузети крчму, неког купи, неком штипендију обећа за дете, неком какво предузеће код државних градња итд. Зна се да има и међу најбогатијим људима непоштењака, којима никад није доста, па се продају.

Срем је, кривицом радикала, изгубио отпорну снагу, а некад је водио коло у борби за народна права. Радикали су непрестано причали народу о автономии, патријарху, калуђерима и куварицама манастирским. О земаљском сабору, о политичкој борби, о том како Мађари нашу земљу убијају економски, управо јој крв сисају, они су слабо народу говорили. Тако да су Сремци говорили: „А шта се нас тиче орвацки сабор?“ Па тако и 1906. године, кад је народ победио у свој земљи, Срем је изабрао 11 мађарона а само 2 народњака.

Тако је земља била голорука. Ако би сабор имало искесио зубе на владу и Мађаре, они би га распустили, притисли код избора и добили посланике, какве желе. Чиновници богме још ниједне земље ни народа на свету не одбранише.

Да смо ми имали више изборника, не би нама ни Рауха послали. Овако су могли рачунати, да ће Раух помоћу насиља продрети са својом већином. Особито, кад су знали да ће га помоћи још хрватски радикали франковци и српски радикали.

Зато је српско-хрватска коалиција учинила велико дело, кад је израдила, да се прошири изборно право. Ми не можемо сада још право ни просудити, колико је то замашно дело и шта ће нам вредити у будућој борби за наша народна права.

Српско-хрватска би коалиција била најрадија, да се могло израдити право гласа за сваког пунољетног човека, опће право гласа. Али краљ је још 1906. у писму краљевском на сабор (рескрипту) изјавио, да се у нас не може увести опће право гласа, док се не уведу у Угарској. Краљ је остао код тога сталан. Зато је коалиција гледала, да се право изборно ба-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.BG

рем рашири и после тешких преговора са грофом Куеном пошло јој је то за руком.

Нова влада је за то, коалиција је за то и још овај месец сабор ће створити закон, којим ће добити право гласа код нас још око 230 хиљада људи. Онда ће још требати краљева потврда. Само то да нам је дочекати, па онда шта било. Нека дође до борбе ма какве, ми ћемо је тада много и много лакше водити.

Од тих 230 хиљада биће ратара преко 200 хиљада. Дакле, престаће оно зло, да чиновници одлучују о судби нашој. Ми ћемо од тада сами о њој одлучивати. Са онима, који су до сада имали изборно право биће свега изборника на 270 хиљада, а од тога јамачно 220 хиљада ратара. Ако тада будемо зло бирали, нећемо требати никога више кривити, до себе. Како себи скухамо, тако ћемо кусати, како простремо, тако ћемо лежати.

Кад наши посланици буду имали ослонац на 240 хиљада ратара и других слободних људи, онда ће они моћи другачије говорити. Онда се они неће морати бојати, да би се насилним изборима могло отети народу и земљи и оно што имамо, па због тога трпети, што друкчије не би ни за што трпели.

Дан када краљ потпише закон о проширењу изборног права, биће почетак нашег ослобођења, почетак оног доба, када ћемо ми у својој кући сами господарити, не бојећи се да ће нам на врат засети којекакве пијанице и пропалице племићке. Више не ће наша судба ни од чега зависити, до од наше свести, а те је, хвала Богу, сваки дан више и међу српским ратарима.

Зато тај дан очекујемо са жудњом. А кад он прође, народ ће благосиљати људе из српско-хрватске коалиције, што су му својом вештином и мудрошћу извојевали јако оружје у борби за права народна. Тада ће и уведене опћег изборног права бити врло, врло близо. А кад се оно уведе, онда ће посве престати бојазан за нашу слободу и права народна и земаљска. а.

Из народа.

Из Бешенова се туже, како међу тамошњим Србима влада неслога, да се често догађају отмице девојака, пољске штете (потрице) да се не могу избројати, колико их је. А уз све то тамошњи Срби да се не држе оне свете „Свој своме“.

1895. год. дошао је, вели наш дописник, у то место Јеврејин Хелер с џаком на леђи и отворио у горњем крају дућанчић. Испрва су Срби

сами, осим неколико изузетака, као мухе на мед наврли у дућан тај, ма да је у месту српски дућан. Кад се Хелер помогао, осилио се, па сад јавно псује оног, ко не пазари код њега, дочекујући чак и децу пред дућаном.

Има деце српске, која би волела куповати код Србина, па кришом оду у српску радњу, али жалосни Срби родитељи, кад то сазнаду, удри псуј по деци. Тако је једна девојчица из горњег краја упитала другу, чији је отац опћински одборник, зашто она иде Хелеру. А мала рече, да не сме од оца на друго место. Жалосна јој оца!

Па и црквени тотор бешеновски воли Хелеру него Србима. Веле да и потребе за цркву купује код њега. Право човек има. Као вели, дедови жидовски дигли су Србима цркве и уздржали, па треба њихове унукe помоћи, а не Србе. —

Како радимо, тако ће нам и бити. Само се онда немојмо чудити, шта то би, као да нам је ко други крив, а не ми сами.

На њиви.

О класје моје, испод голих брда,
Мој црни хљебе, крвљу поштрапани,
Ко ми те штеди, ко ли ми те брани
Од гладних птица, моја муко тврда?..

Скоро ће жетва. Једно зрно зрије,
Над златним житом трепти сунце врело,
Ал' мутни облак хвата моје чело
И у дно душе гром пада и бије.

Сутра кад овдје, на откосе свјеже,
Са чистом росом рано јутро пане,
Снова ће тећи крв из моје ране
И моја душа зацвилиће теже.

Сву муку моју, напор црна роба,
Пожњеће силни, без труда у миру;
А мени само, ко псу у синциру,
Бациће мрву... О, срам и грдоба!..

И нико неће чути јад и вапај,
Не боле муке пијану господу...
Сељаче голи, ти си прах по поду,
Трпи и вуци и у јарму скапај.

О класје моје испод голих брда,
Мој црни хљебе, квљу поштрапани,
Ко ми те штеди, ко ли ми те брани
Од гладних птица, моја муко тврда?...

„Развитак“

Алекса Шантић.

Посјета краља Петра у Цариграду.

Прошле недјеље је српски краљ допутовао у Цариград, гдје ће неколико дана бити гост султана Мехмеда V.

Српски краљ је у дивном Стамбулу дочекан, како само султан може дочекати пријатељске владаре. За вријеме свога боравка у Цариграду станује српски краљ у дивној султановој палачи Мирасим-ћошки, одакле је диван поглед на Боспор и на најљепше обале овога свијета.

Али владар кад путује званично као владар, онда не путује само ради забаве и уживања. Тако и краљ Петар не иде у Цариград да ужива у његовим красотама, него зато, што су данас такве прилике, да Србија треба да буде у што бољем пријатељству са Турском.

Још прошле године, кад оно умало што не дође до рата са Аустро-Угарском, Србија је била у пријатељству с Турском и то јој је много користило. Оружје, топове, барут и сву муницију провозила је Србија кроз Турску мирно и без икакве запреке.

Од тада пријатељство није помућено, него је још више учвршћено. А то добро долази и Србији и Турској. У новије вријеме ради се о том — за то се највише заузима Русија — да се балканске државе: Србија, Црна Гора, Бугарска и Турска сложе у јак савез, тако, да би се могле одупријети сваком непријатељу. Ради тога путује и српски краљ у Цариград.

*

Ова посјета је за српскога владара необична. Јер Турци су нам број вијекова били непријатељи и шта смо од њих претрпели, није претрпио ваљда ни један народ под сунцем. И сад кад је краљ Петар погледао на суре зидине и капије цариградске, сигурно му није лако било при души, кад се сјетио, да је ту прије деведесет и три године три дана била изложена вранама и гавранима мученичка глава његовог дједа Карађорђа, ослободиоца Србије. Али данас Турска није за Србе оно што је некад била и од ње више не пријети Србији никаква опасност. У невољи су данас и Срби и Турци, а невоља их је спријатељила.

*

На повратку у Србију посјетиће краљ Петар и Свету Гору и српски манастир Хилендар, славну задужбину Немањића.

Шта се збива у нас и у свијету.

Бежанија за „Српско Коло“. Из села Бежаније у Срему добили смо уједаред 156 К 38 ф. као претплату целогодишњу на „Српско Коло“ за 49 претплатника. Новац нам је послао г. Ранко Вујић, омладинац-техничар, родом из Бежаније. Претплатили су се ови: *Ратари:* Димитрије Вујић, Љубомир и Војин Ковачевић, Милан и Стеван Којалић, Алекса и Сима Кородија, Коста Кокотовић, Манојло Мачвански, Живан Манојловић, Ђорђе Мијатовић, Милан Мишчевић, Стеван и Тодор Милошевић, Милан и Јован Муца, Ђорђе Живко и Срета Милосављевић, Алимпије, Нићифор и Коривој Новаковић, Тодор Нешковић, Сава Николић, Глиша Петронијевић, Ђока Павловић, Никола, Пера и Сава Рашковић, Живко Јадић, Ђорђе Радовановић, Раја Стефановић, Никола Стевановић, Живота Серафиновић, Светозар Урошевић и Баја Умичевић. *Велики поседници:* Петар и Славко Јовановић и Живко Костић. *Ковач* Стеван Селаковић. *Опћ. начелник* Милош Вујић. *Гостионичари:* Влада Гаврилов, Милан Драгичевић и Јоца Ковачевић. *Трговци:* Паја Драгутиновић, Тимотије Зековић и Сима Иванишевић. *Парох* Атанасије Тошић. *Учитель* Тодор Петровић.

За „Српско Коло“ још ниједно село није оволико учинило. Част Бежанији. Како су Бежанијци заузимљиви за ову српску ствар, ми се надамо, да ће у сваком српском послу бити на свом месту, а особито у обрани српске земље од туђинских досељеника, који баш доле у Срем као ројеви скакаваца навиру.

За „Српско Коло“. Послали су нам претплату: Г. Гајо Лончар парох из Перјасице 9 К 60 ф. (за 12 претплатника); Тодор Божићковић из Брачеваца 4 К 80 ф.; Д. Мрвош из Тука 22 К 40 ф.; Димитрије Рашић срп. нар. учитељ из Митровице 9 К 60 ф.; Милорад Пинтар из Жировца 9 К 60 ф.; Д. Гајић „велеиздајник“ из Глине 3 К (по пети пут); Панто Десанчић из Клокочевика 16 К; Српска земљ. задруга из Раковца 12 К 80 ф.; Сима Керечки из Војке 7 К 20 ф.; Јован Обрадовић парох из Шегестина 6 К 40 ф.; Ђ. Петровић апотекар из Митровице 32 К; Сава Гаћеша ратар из Мирковаца 8 К 80 ф.; Никола Милановић из Ђуковца 13 К 60 ф.; Милош М. Здјелар из Полоја 4 К 98 ф.; М. Влатковић учитељ из В. Градусе 14 К 40 ф.; Душан Отлакан парох из М. Радицаца 16 К; Јован Бадрић учитељ из Мајских Пољана 63 К 40 ф.

Укидање осуде у велеиздајничкој парници. Сто седморице укинуо је осуду Тарабокије и другога, којом су Срби „велеиздајници“ осуђени на робију. Укинуо је и осуду и цијелу

„Српско Коло“

прима огласе по најумјеренијој цијени

истрагу, јер су почињене велике протизаконитости у овој парници и наредио да се поступак обнови сасвим испочетка, као да досад ништа није ни урађено.

Но чини се, да ће државно одвјетништво одустати од даљнег прогона и тако ће ова велика и знаменита парница бити завршена побједом правике.

Сабор. Франковци су покушали да спријече рад сабора дреком и дугачким говорима и поднашањем којекаких предлога, који би се имали расправљати прије расправе о прорачуну и проширењу изборног права.

Ама цио сабор, осим она два јадна радикала, слојан је у том, да се прије свега мора расправити закон о проширењу изборног права, који ће нам бити најјаче оружје. Зато се опозиција сложила са српско-хрватском коалицијом, да франковачкој работи учини крај. Највећи дрекавац Затлука избачен је из сабора на 15 сједница ради простачког понашања, а да се брже сврши посао, одређено је да се држе двије сједнице сваки дан.

Тако се можемо надати, да ће још овог мјесеца одмах иза расправе о прорачуну, бити створен закон о проширењу изборног права. Кад то буде, моћи ћемо лакше одахнути.

Франковци лижу. За вријеме велеиздајничке парнице франковци су у својим новинама, а особито у „Хрватском Праву“ многе угледне Србе звали плаћеницима Србије и издајцима. Увријеђени Срби су их тужили и позвали, да судом докажу своје објезде. Кад дође до суда франковци не могу ништа доказати, него морају дати опет у својим новинама изјаве, да није истина оно, чиме су Србе обиједили. Лижу жестоко, да им се све пјене погане језичине клеветничке.

Суспендија дра Живна Костића. Кр. јавни биљежник др. Живко Костић, који је у оставини патријарха Бранковића хтио да оштети насљеднике огромним биљежничким пристојбама од 127.814 круна, суспендован је од кр. банског стола ради злоупотребе, а пристојба му је снижена на свега — 2.736 круна 30 филира! У исто доба поведена је истрага и против котар. суца карлоачког ради досуђења првобитне огромне пристојбе.

Српски новчани завод у Темишвару. Најугледнији Срби у Банату споразумели су се, да оснују у Темишвару велики српски новчани завод. Услови за успех овога завода врло су повољни.

Крв у Прегради. У мјесту Прегради, у Загорју, проливена је крв народна на католички Ускрс. Жупник франковац молио је кот. област,

да на Ускрс забрани пуцање из пиштоља на први дан Ускрса. Котарска област је изаслала оружнике. Франковачки лопови стадоше бунити народ, како нова „влашка“ влада хоће да католицима забрани пуцање свецима. Кад су оружници једног, који им је испред носа пукао, хтјели ухапсити, народ оспе камењем по оружницима и рани двојицу. Оружници опале и ране четири човјека, а остали се разбјеже. Влада је одредила, да се поведе најстрожија истрага о том, ко је крив овој несрећи.

Грозна несрећа у Угарској. У мађарском селу Екерито збила се на католички Ускрс грозна несрећа. Сељани приредили у некој дашчари игранку. На забаву дошло неколико стотина душа. Сви улази били су залупани осим једног малог, да не би ушао когод, а да није платио улазине. Уједаред букне ватра и обухвати цијелу дашчару, у којој је била забава. Престрашени свијет појури на онај једини уски излаз и зачепи га, давећи се у њему. Ватра се нагло рашири, прије него је свијет могао побјећи и у њој изгори преко 300 душа.

Ципалук и неопрезност проузрочише, ето, грозну несрећу.

Кошутих фриган. Кад је бранитељима д-ру Хинку Хинковићу и д-ру Срђи Будисављевићу најзад допуштен увид у истражне списе у парници подигнутој против угледних загребачких Срба д-ра Паје Теодоровића и другова ради тобожњег прављења кривих тестамената у корист тобожње велико-српске пропаганде, начинили су бранитељи молбу, да се одузме суцу Кошутиху вођење даљне истраге. Бранитељи су наишли на многе противзаконитости, које је досад починио Кошутих, тај чувени ловац велеиздајника.

Због тога је Кошутиху и одузето вођење истраге и предано суцу Миливоју Дежману.

До сад је бранитељима допуштен само увид у списе у ствари Јелене Поповић. Кошутих није дао ни завирити у списе Јованке Поповић. А да је то допустио, нашли би бранитељи јамачно још и љепших ствари из рада Кошутихева против загребачких Срба.

За суца је велика срамота, да му се одузме вођење истраге ради неправичности. Али, кад ево Кошутихева дјела изађу на видјело, што их је починио за Раухове владе, може му се догодити нешто још срамотније. Иде вријеме носи бреме.

Ванцаш иде у пензију. Државни надодвјетник Ванцаш, који је у велеиздајничкој парници водио коло с Акуртијем и друговима, предао је молбу за мировину. Срећан му пут.

Нова српска земљорадничка задруга. Основана је, од суда потврђена и у званичном листу обнародована, те је и рад отпочела Српска Земљорадничка Задруга у *Томашевцу* (торонталска жупанија).

У управном одбору су: Јован Рајачин, уједно председник задруге; Петар Трпков, уједно заменик председника; те Стеван Владисављев, Душан Лалић и Коста Ановић. Пословођа је Васа Трпков.

Verein zum Schutze Deutscher. (Друштво за заштиту Немаца). У Немачкој има у 3000 места таквих друштава за заштиту Немаца, са безброј чланова.

А ко угрожава Немце у Немачкој? Шта ће њима у Немачкој 3000 друштава са хиљадама и хиљадама чланова за заштиту Немаца у Немачкој?

Нису они нигдје угрожени, већ они насрћу — као што је познато — свуда на друге, нарочито на Славене, а особито нас Србе мрзе и презиру.

Ето, за то требају њима та друштва, која прикупљају народну снагу и силне новце, са којима се око нас ствара све оно, што видимо и невидимо, али што осећамо тим више и осетније, па ипак не покушавамо, да се бранимо смишљено, систематски, озбиљно и устрајно.

Истина лакше је бранити своје него насрћати и туђе отимати, али зар је тешко отимати, кад нико не брани? А у нас је баш тако.

Сви око нас насрћу на нас, отимају наше, скидају са нас, потискују нас, требе нас на нашем дому.

Мућни главом и ти, честити Србине — који читаш и разумеш „Привредник“ — па се присети, шта треба и шта се мора радити и код нас, а они, који — — — — они ће после за тобом.

„Привредник“

3—4 стална места. Млађи Срби учитељи, који су радили успешно већ у српским земљорадничким задругама имаду првенство.

Ко на та места рефлектира, нека *одмах* своју понуду поднесе на *Савез Српских Земљорадничких Задруга у Загребу*. 1195

Српски родитељи (старатељи), који желе да упуте своје ваљане баке од — 12 до 15 година, — на изучавање разних, корисних заната, осталих привредних струка, страних језика и тако даље, нека се пријаве што пре код својих месних учитеља, свештеника, или писмено управи „Друштва Привредник“ у Загребу, па ће добити одмах сва даљна нужна упутства. Исто важи и за ваљане здраве Српкињице (макар и сиромашне или без родитеља биле) које управа Привредника у српске породице склања и намешта — а преко Српских женских доброт. задруга.

Домишљата снаха.

Био старац и баба, па оженили јединца сина, да окуће своје дијете за живота свога и да свекрва стече од снахе одмену.

Али снаша, неко недосетљиво чељаде, неће ништа да прихвати, особито се не сећа, да донесе воде.

Сирота свекрва већ се савила под обрамицом, а снаха се чини невешта.

Старац, видећи то, рекне баби овако:

— Баба! Ова се наша снаха не сећа да те одмени, него ћу ја сутра, кад ти пођеш на воду, устати и рећи:

— „Вала, баба, то је много за твоје године. Кад баш нема нико да те одмени, онда ћу ја узети те судове и донећу воде, да се ти јаднице, једном одмориш“. Зар ће се сетити, те отети суде од нас у донети воде.

Баба пристане.

Сутра дан, узме баба обрамицу и стане чегрљати око тељижаца, да дигне котлове на раме, а старац ће скочити и рећи:

— Шта је то баба?

— Хоћу на воду, човече, одговори она.

— Нећеш светога ми краља¹⁾! Не дам ја да ти издахнеш под обрамицом! Ако никакве друге одмене немаш, одменићу те ја, дај овамо те суде!

— Бог ми с тобом био, човече! — викне баба — а што ће рећи село, кад види ту бруку? Овдје је чобанчету срамота донети воде на обрамицу, а ти тако стар, хоћеш да натовариш котлове! Недам да нас тако брукаш, макар мене мртву донели с воде...

Докле су се старац и баба отимали око обрамице и котлова, снаха их је гледала и чудила се, па ће тек од једном рећи:

— Боже, Боже! Оба стара, оба луда! А што се око тога свађате?

— Него шта ћемо, срце моје? — упита свекрва.

— Ето шта ћете: донеси ти, нако, јутрос а ти, тато, довече, па ће вам бити право обома и не морате се свађати!...

Из приче † Милана Ђ. Милићевића „На Караули“.

¹⁾ Свети Стеван-Милутин, краљ српски.

Различите вијести.

Католични и протестантски народи. Државе европске у којима је већина становника католичке вјере имале су 1801. године 86 милиона душа, а 1901. године 145 милиона.

Европско државе са већином становника протестаната (лутерана) имале су 1801. године 47 милиона становника, а 1901. г. 94 милиона.

Дакле у протестантским државама становништво се удвостручило, а у католичким нарасло је само за 68 процената.

Трговина католичких држава износила је 1899. године 11 хиљада милијона круна, а протестантских 39 хиљада милијона круна.

Вриједност покретних ствари процијењена је пред 10 година у протестантским државама на 191 хиљаду милиона франака, а у католичким само 132 хиљаде милиона.

У католичкој скоро Шпањолској долази годишње на милион становника 45 уморства, а у протестантској Енглеској само 4.

Белгија католичка и протестантска Холандија међе једна уз другу. У католичкој Белгији на милион душа дође 20 уморства, а у протестантској Холандији нити 10.

У католичкој Италији на милион душа дође уморства 33, а у протестантској Њемачкој 8.

И тако то иде и са другим у злочинствима, крађама и осталим: у протестантским земљама је мање злочинаца него у католичким.

Што се тиче писмености, то су протестантски народи далеко утекли пред католицима. Код неких протестантских народа само 2 од хиљаде не знаду читати и писати, а највише 20 до 30. А у католичким земљама обично не знаду читати и писати по 3 до 4 стотине од хиљаде, а у неким и 7 до 8 стотина.

Католичке земље у свему добром заостају иза протестантских, а у рђавом их претичу. Не смије се упоређивати католичке земље с православнима, јер православни су заостали зато, што су робовали стотине године Турцима на Балкану, а Татарима у Русији.

Кривица је заосталости католичких народа то, што је католичка црква велики противник ширења знања, умјења, просвјете у народу.

СРПСКО КОЛО д. д. у Загребу

ПРОДАЈЕ ОВЕ КЊИГЕ:

Пајо Обрадовић:

„Резервирани котар“ цијена Круна 1.—

Коста Мајкић:

„Борба чешког народа“ „ „ 0.80

Сремски самосталци „ „ 0.20

=== Све три књиге К. 1.60 франко. ===

Наручују се упутницом.

Новоотворена опанчарска радња Пане Рудић у Петрињи

препоручује се пошт. опћинству за израду
сваковрсних опанака.

Лековито варошко

АРТЕСКО КУПАТИЛО

Фрање Ракоцаја пут. - У НОВОМ САДУ. - Телефон бр. 264.

Отворено п. еко целе године.

Надалеко припознато, те хиљадама похваљено као лековито купатило, с најачом садржином јодне лековите воде, која је по исказу првака хемичара, потпунија него садржина јода у купатилу Липицу.

Најлековитија сумпорна вода за лечење Ишпаса, хроничне реуме, костобоље и севотине, женске болести и т. д.

Сваковрсна лечења ладног купања. Угљене киселине, фанго, блатне и сумпоровите купке. Електрична купања. Сваковрсне лековите и вибрационе масаже. Радиогенова лечења са пићем и купањем. Сунчана, ваздушна и у песку купања. Раскошно парно купатило. Дивна дворана за читање, за одмарање, одлично уређена гостиона са елегантним гостинским собама и добром кујном. Вожња аутомобилом до купатила и натраг у варош. Сталан купалишни лекар. Комбиниране јефтине цене за купке. Диван ценовник се на захтев шаље бесплатно и франко.

УПРАВА КУПАТИЛА.

МОКРЕЊЕ

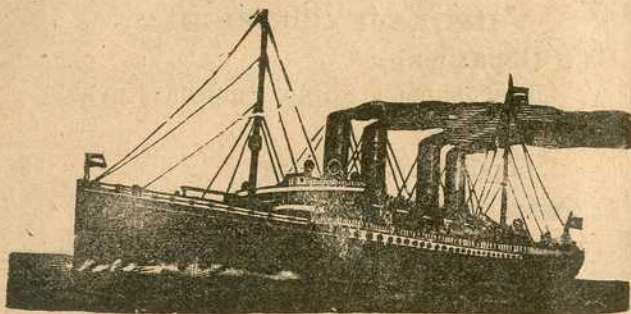
у кревету приписује се често несташности, док је ова мана заправо посљедица ослабљене затворне мишице мјехура. Препоручује се потражити од Institut Sanitas, Velburg P 319. Bayern бесплатну упуту о лечењу. Добу и спол особе, која од тога трпи мора се назначити. 680

КУПУЈТЕ САМО

!! СРПСКЕ ШКОЛСКЕ ЖИГИЦЕ

ТРАЖИТЕ ОД
ТРГОВАЦА ДА ИХ ПРОДАЈУ

БРЕМЕН - АМЕРИКА

Од кр. земаљске владе уз јамчевину од 50.000 Круна повлаштена пословница за одпрему путника сељачког и радничког staleжа из Загреба преко Бремена у Америку, Азију, Африку и Аустралију.

**СЈЕВЕРО-ЊЕМАЧКИ ЛОЈД
ЗАГРЕБ** прије **Ф. МИСЛЕР**

Петрињска улица 85.

775

Биро за оглашивање П. Крстоношића у Новом Саду.

ЗАШТО СЕ ПАТИТЕ

којекаквим збубаним опасачима за килу кад је лечнички доказано, да вам моји чувени потпасачи за килу сигурну помоћ могу пружити, тако да сте безбрижни и дању и ноћу. Хиљаду захвалница од оних, који се помогли, стоје свакоме на увид.

Даље препоручујем све потребне справе за лечнине, бабице, хrome и с конштаком. За болеснике све справе. Разашиље се под највећом тајном. — Иштите ценовник бадава и франко.

АУГУСТ ЦИГЛЕР у Новом Саду (Ujvidék)

преко од Централног Кредитног Завода I./K.

4106

„Српско Братство; задруга за узајамно помагање“,

једина је задруга, која се поред исплаћивања посмртнине од **К 500** (мало коло) или **К 1.000** (средње коло) или **К 2.000** (велико коло) брине и за сирочад својих редовних чланова тиме, што их из чистог добитка и прилога изванредних чланова, који иду у „Фонд за сирочад Српског Братства“, спрема за живот школовањем или давањем на занате и трговину.

Позивљу се дакле Срби и Српкиње из австроугарске монархије, који су здрави, а стари су између 24. и 55. године те могу уредно приносе плаћати, да се одмах упишу као редовни чланови (бар у мало коло) у ову добротворну задругу.

Да задруга узмогне што више српске сирочади спремити за живот, моли она све имућније Србе и Српкиње, да буду задружни добротвори (приложе бар једампут најмање **К 100**), подупирачи (прилажу сваке године најмање по **К 6**) или прилагачи (прилажу кадгод хоће и колико хоће).

Уписе прима и сва извјешћа дава Управа (Zagreb, Писа бр. 7), па и повјереници, гдје их има. 15

Штампа: Српска Штампарија у Загребу.

Чудо од Буквара!

Господине! Ти си нас сиромаше са твојим Букваром без по муке научио да читамо и пишемо од св. Николе до Три Јерарха. Фала ти.

Никола и Лазар Анђелковић, бозације.

Чим узме овај Буквар у руке било младо, било старо, одмах уме и да чита и да пише. Ко ми пошаље са поштанском упутницом **55** потура, тај га одмах добија са плаћеном поштарином. **Uta, Temesmegeu.**

Љубомир Јовановић

821 1-20

школски управитељ и учитељ.

Оглашујте у „Српском Колу“.

Одговорни уредник: Буда Будисављевић.